

27. Stöd till samarbete

Försättsblad

Åtgärden möter följande behov i behovsanalysen

Direkta effekter

- Jordbrukarnas ställning i livsmedelskedjan
- Minskad belastning på mark, luft och vatten
- Utveckling och spridning av kunskap om hållbar produktion
- Djurvälstånd och djurhälsa

Indirekta effekter

- Goda konkurrensvillkor
- Konkurrenskraftigt jordbruk
- Affärsmässighet
- Djurstallar
- Jordbruksmarkens produktionsförmåga
- Klimatanpassning
- Vilt
- Ny teknik och kunskapsspridning
- Samverkan jordbruk, rådgivning och forskning
- Inlagring av kol och växthusgasavgång från organogena jordar
- Förnybar energi och energieffektivisering
- Anpassad produktion till klimatförändringarna och minskad relativ påverkan på klimatet
- Biologisk mångfald i slättbygd
- Värdefulla gräsmarker
- Genetisk mångfald
- Kompetens om biologisk mångfald
- Ekologisk produktion
- Underlätta generationsväxling
- Stärkt affärsmässighet på landsbygden
- Kapitalförsörjning på landsbygden
- Arbetsmiljö
- Utveckling genom nya företagare
- Attraktiv landsbygd

Största ändringarna jämfört med nuvarande utformning

Förenkling uppnås i synnerhet genom att tillåta stöd i form av förenklade kostandsalternativ som exempelvis klumpsummor, utöver de generella förenklade kostnadsalternativen.

Strukturella förenklingar uppnås genom att dagens delåtgärder och fokusområden slås ihop till en åtgärd i tre temaområden.

Särskilda överväganden

I förenklings syfte fortsätter vi att utreda om de projekt som det finns behov av inom samarbetsåtgärden istället kan beviljas stöd inom kompetensutveckling. Detta kan påverka både behovet av att införa en åtgärd för samarbete och utformningen av åtgärden för kompetensutveckling.

Administrativa kostnaderna och konsekvenserna för stödmottagare och myndigheter

Stödmottagarperspektiv

Med en utökad användning av förenklade kostnadsalternativ kan det för stödmottagarna redan vid beslut om stöd bli tydligt vilka underlag som kan behöva redovisas vid ansökan om utbetalning. En förenklning för stödmottagaren kan vara att de inte behöver skicka in och redovisa underlag för varje utgift i budget i form av exempelvis fakturor och betalningsbevis.

Tydligare villkor och färre fokusområden kan leda till en enklare administration för kunderna. Ett tydligare stöd kan minska risken för felaktiga ansökningar och onödiga kompletteringar eller avdrag.

Myndighetsperspektiv

Föreslagna förenklningar inom åtgärdsförslaget kan bidra till märkbara förenklningar inom stödet i form av en minskad administrativ börda vid handläggning av ansökan om stöd och ansökan om utbetalning, färre kontroller på plats samt en liten IT-utvecklingskostnad.

Läsanvisning

Åtgärdsbeskrivningarna är skrivna i det mallformat som EU-kommissionen har tagit fram. Mallen har inte uppdaterats sedan den presenterades hösten 2018.

Det finns vissa skillnader mellan vilka indikatorer som ska användas om man jämför förslag från EU-kommissionen med det från rådet. Vi har valt att använda oss av rådets förslag.

För att kunna presentera beräkningsmodeller för enhetsbelopp och mål har antaganden gjorts. Vi vill särskilt poängtera att eventuella ersättningsnivåer eller budgetar som används i beräkningarna endast är antaganden och inte ska ses som förslag.

Kalkyler liksom beräkningar av förenklade kostnadsalternativ som presenteras i åtgärdsbeskrivningarna är endast preliminära.

Vissa delar av texterna kommer senare att flyttas till förordningen, föreskriften eller allmänna råd eftersom de är för detaljerade för den strategiska planen.

Åtgärdsbeskrivning för stöd till samarbete

Fond	Ejflu
Interventionstyp	Samarbete
Territoriellt tillämpningsområde	Sverige
Relaterade särskilda mål och där relevant sektoriella mål	3 Stärka jordbrukarna i livsmedelskedjan 5 Miljövård 9 Livsmedelskvalitet och djurvälstånd
Resultatindikatorer	R.10 Bättre organiserade leveranskedjor: Andel jordbruk som deltar i understödda producentsammanslutningar, producentorganisationer och kvalitetssystem som får stöd genom den gemensamma jordbrukspolitiken
Outputindikatorer för prestationsavslut	O.28 Antal andra samarbetsinsatser eller samarbetsenheter som får stöd inom ramen för Ejflu
Berättigade stödmottagare	Myndigheter, kommuner, regioner, föreningar, andra organisationer och företag.

Beskrivning och syfte

Syftet med åtgärden är att stödja samarbeten inom områden där den gemensamma nyttan av ett samarbete är stor för samhället men där incitamentet för en enskild aktör är för litet för att kunna finansiera ett utvecklingsarbete. Samarbete är en viktig del i att stärka en hållbar utveckling över längre tid i näringar och landsbygder som påverkas och präglas av glesa strukturer. Landsbygder kan inte erbjuda samma stödjande förutsättningar till företag och befolkning som i mer tätbefolkade områden. I kombination med längre avstånd mellan aktörer blir därför stöd till samarbeten nödvändiga.

Stödet till samarbete kan användas för att stödja praktisknära försök, tester och utvärderingar samt stimulera till ökad samverkan om utvecklingsfrågor inom besöks-, jordbruks-, livsmedels-, ren- och trädgårdsnäringen (inklusive akvaponi). I synnerhet inom animalieproduktionen finns behov av sådan verksamhet. Här kan samsamarbetsåtgärden fylla en lucka mellan det kunskapsframtagande som finansieras via forskningspengar och det kunskapsframtagande som de enskilda företagen finansierar själva. Stödet till samarbete kan även nyttjas till att stödja utvecklings- och innovationsprojekt som har för låg innovationsgrad för att rymmas inom stödet till EIP.

Syftet är också att samarbeta transnationellt mellan olika länder. Projekten ska genomföras som helt nya samsamarbetsprojekt eller genom att pågående projekt samordnas för att nå synergieffekter.

Stöd till transnationella samsamarbeten ska främja kunskapsutbyte mellan aktörer som driver liknande projekt och utvecklingsprocesser. Syftet är att kunna utbyta erfarenheter och få kunskap om resultat från andra länder eller hur man arbetar i andra liknande projekt.

Alla projekt ska genomföras utifrån ett regionalt eller nationellt perspektiv eller vara av tydlig pilot- och metodutvecklande karaktär. Stöden ska inte gå till insatser som skulle kunna genomföras genom Leader på lokal nivå.

Områdesindelning

Åtgärden för samarbete delas in i fyra övergripande områden: Stärkt konkurrenskraft och förbättrad djurvälstånd (Område 1), Miljö och klimat (Område 2) och Livsmedel och besöksnäring (Område 3).

Område 1 Stärkt konkurrenskraft och förbättrad djurvälstånd

Området omfattar samsarbetsinsatser för ökad konkurrenskraft och djurvälstånd.

Samarbeten ska bidra till att inom jordbruks-, trädgårds- (inklusive akvaponi) och rennäring utveckla och utvärdera processer, metoder, produkter, tekniker och liknande genom samverkan mellan olika kompetenser. Därigenom stärks konkurrenskraften i näringen som helhet.

De aktiviteter som genomförs inom området kan omfatta ämnen som handlar om:

- företagsutveckling
- digitalisering och ny teknik
- nya odlings- och uppfödningssystem
- riskhantering
- klimatanpassning
- produktionsfrågor inom olika driftsgrenar
- stallbyggande
- djurvälstånd och smittskydd
- arbetsmiljö
- betydelsen av mångfald och jämställdhet för ökad kompetensförsörjning och attraktionskraft inom yrket
- viltskador
- vattenhushållning och vattenförsörjning.

Område 2 Miljö och klimat

Området omfattar samsarbetsinsatser som stöder miljövård och klimatåtgärder samt bidrar till de nationella miljömålen, den nationella klimatanpassningsstrategin och EU:s miljö- och klimatmål. Samarbetsprojekt inom miljö och klimat ska syfta till att utveckla, pröva och utvärdera nya produkter, metoder, processer och tekniker inom områdena:

- naturmiljö
- kulturmiljö
- växtnäring och minskning av kväve och fosforförluster
- minska utsläppen av växthusgaser och ammoniak från jordbruket
- produktion och användning av förnybar energi
- effektivare energianvändning
- växtskydd
- markbördighet och markpackning

- vattenförvaltning
- vattenhushållning och vattenförsörjning
- ekologisk produktion
- bevarande av den biologiska mångfalden bland husdjursraser.

Samarbetsprojekt kan också bidra till en förbättrad miljö på landskapsnivå med syfte att

- bevara och förstärka den biologiska mångfalden
- förbättra vattenkvaliteten
- få en hållbar mark- och vattenanvändning
- synliggöra och förstärka kulturmiljöer i landskapet
- synliggöra och förstärka ekosystemtjänster i landskapet
- förbättra miljön på så sätt att området blir mer attraktivt för friluftsliv och rekreation
- undersöka, utreda och åtgärda effekter av ett förändrat klimat
- öka kolförråd i mark och vegetation.

Område 3 Livsmedel och besöksnäring

Samarbeten ska bidra till att företag på landsbygden med verksamhet inom livsmedel och besöksnäring kan utvecklas, marknadsorienteras, öka exporten, öka antalet arbetstillfällen och ta tillvara landsbygdens resurser. Även destinationer och besöksnäringsoorganisationer kan samarbeta för att utveckla besöksnäringen som helhet, i synnerhet utifrån måltidsturism.

Samarbeten ska bidra till att främja och bevara ett levande och dynamiskt kulturarv inom mat- och livsmedelsframställning.

Samarbeten ska bidra till att verksamma inom livsmedelsproduktion och förädling av livsmedel kan utbyta erfarenheter och utveckla processer, produkter, lokala marknader, öka lokal livsmedelsförsörjning och direktförsäljning från producent till konsument, förädlare och restauranger.

De aktiviteter som genomförs inom området Livsmedel och besöksnäring på landsbygden kan omfatta temaområden såsom:

- lokal livsmedelsförsörjning
- småskalig livsmedelsförädling
- matkultur och lokal matidentitet
- måltidsturism och destinationsutveckling
- företagsutveckling
- marknadsföring, logistik och försäljning
- produktutveckling och utveckling av förpackningar
- varumärkes- och konceptutveckling
- märkning och skyddade beteckningar
- betydelsen av mångfald och jämställdhet inom näringen.

Bidrag till de särskilda målen

Förbättra jordbrukarnas position i värdekedjan

Främja hållbar utveckling och effektiv förvaltning av naturresurser som vatten, mark och luft

Se till att EU:s jordbruk svarar bättre på samhällets krav på livsmedel och hälsa, inbegripet säkra och näringsrika livsmedel som producerats på ett hållbart sätt, matavfall samt djurskydd

Stöd får lämnas för

Stöd kan beviljas för nedanstående utgifter, under förutsättning att de är kopplade till aktiviteterna i projektet

- lön till personal för att genomföra projektet, inklusive lönepåslag och indirekta kostnader
- eget arbete för att genomföra projektet
- köp av tjänst för att genomföra projektet
- immateriella investeringar i form av inköp eller utveckling av programvara
- övriga utgifter som behövs för att genomföra projektet.

Stöd får lämnas för alkoholhaltiga drycker i projekt som är transnationella samarbeten.

Villkor för stödberättigande

- Stöd lämnas efter utlysning eller upphandling.
- Stödmottagaren ska ha minst en samarbetspart för att genomföra.

Stödform och stödnivå

Stöd ges till stödmottagare genom upphandling eller utlysningar, samt till stödmyndigheten. Vid utlysningar får stödmyndigheten ställa upp villkor som innebär att utlysningen riktar sig till vissa angivna stödmottagare eller målgrupper.

Stöd kan ges utifrån faktiska utgifter, enhetskostnad, klumpsumma och procentuellt påslag.

Stöd ges mellan 70 och 100 procent av stödberättigande utgifter.

Förenklade kostnadsalternativ

Stödmottagaren får redovisa

- lunch eller middag med 100 kronor exklusive moms per måltid
- timlön beräknad med en årsarbetstid på 1 720 timmar
- resor med egen bil med 40 kr per mil

- traktamente enligt Skatteverkets riktlinjer vid tidpunkten för när utgiften uppstår
- eget arbete med 340 kr per redovisad timme
- indirekta kostnader med en schablonsats på 15 % av stödberättigande direkta lönekostnader
- en schablonsats för lönekostnadspåslag på 44,31 % av stödberättigande faktiska lönekostnader
- klumpsumma som fastställs utifrån budget där den behöriga myndigheten bedömer det som lämpligt
- andra förenklade kostnadsalternativ som är tillåtna inom ramen för EU-förordningarna.

Förenklade kostnadsalternativ kan ändras under programperioden beroende på hur prisnivåerna ändras enligt artikel 77.2 i förslag till SPR.

Metod för beräkning av belopp eller stödnivå

Stöd kan ges utifrån faktiska utgifter och förenklade kostnadsalternativ. Vi kommer tillämpa enhetskostnader enligt artikel 77.1(b) i förslag till SPR, schablonsatser enligt artikel 77.1(d) i förslag till SPR och klumpsummor enligt artikel 77.1(c) i förslag till SPR.

Enhetskostnader används för följande utgifter

Mat. Stödmottagare får redovisa utgifter för lunch och middag med en obligatorisk enhetskostnad. Fastställd enligt artikel 77.2(a) i förslag till SPR.

En högre nivå kan vara stödberättigande i samband med

- a. konferens
- b. projekt där mat har en central betydelse
- c. Stödmottagaren får redovisa utgifter för fika med faktiska utgifter, men högst med 60 kronor exklusive moms per person och tillfälle enligt Skatteverkets avdragsgilla maxnivå för enklare förtäring.

Resor med egen bil. Stödmottagare får redovisa resor med egen bil med en obligatorisk enhetskostnad per mil. Fastställd enligt artikel 77.2(a) i förslag till SPR.

Traktamente. Stödmottagare får redovisa utgifter för traktamente med en obligatorisk enhetskostnad enligt Skatteverkets nivå. Fastställd enligt artikel 77.2(a) i förslag till SPR.

Eget arbete. Stödmottagare som är en enskild firma, privatperson, kommandit- eller handelsbolag får redovisa utgifter för eget arbete med en enhetskostnad per timme. Fastställd enligt artikel 77.2(a) i förslag till SPR.

Standardiserad årsarbetstid. Stödmottagare som redovisar löner ska tillämpa en standardiserad årsarbetstid på 1 720 timmar. Fastställd enligt artikel 77.2(c) i förslag till SPR. Hela metoden som regleras i artikel 50.2(a) i förslag till CPR återanvänds och det är liknande typer av insatser och stödmottagare.

Schablonsatser används för följande utgifter

Lönekostnadspåslag. Stödmottagare som redovisar löner för anställd personal och för arvoden ska tillämpa en schablonsats för lönekostnadspåslag som läggs till på stödberättigande faktiska lönekostnader. Fastställd enligt artikel 77.2(a) i förslag till SPR.

Indirekta kostnader. Stödmottagare som redovisar löner för anställd personal och för arvoden får stöd för indirekta kostnader med en schablonsats på 15 %. Fastställd enligt artikel 77.2(c) i förslag till SPR. Hela metoden som regleras i artikel 48.2(e) samt 49(b) i förslag till CPR återanvänds och det är liknande typer av insatser och stödmottagare.

Klumpsumma används för följande utgifter

Stödmottagare får beviljas stöd i form av klumpsumma som fastställs utifrån ett budgetförslag från fall till fall och som godkänns på förhand när stödmyndigheten bedömer det lämpligt. Klumpsummor kan beviljas för hela eller delar av stödet. Fastställd enligt artikel 77.2(b) i förslag till SPR.

Planerat enhetsbelopp och indikativ budget för interventionen inklusive mål för output- och resultatindikatorer

Siffrorna i tabellen bygger på exempel och antaganden. Siffrorna är inte förslag!

		2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Totalt
Planerat genomsnittligt enhetsbelopp (<i>eller</i>)									
Planerat enhetligt enhetsbelopp	Typ x								
	Typ xx								
Indikativ budget									
Planerad output									
O28 Antal andra samarbetsinsatser eller samarbetsenheter som får stöd inom ramen för Ejflu	Typ x								
	Typ xx								
	Totalt								
Planerat resultat									
R10 Bättre organiserade leveranskedjor: Andel jordbruk som deltar i understödda producentsammanslutningar, producentorganisationer och kvalitetssystem som får stöd genom den gemensamma jordbrukspolitiken									

Motivering till enhetsbelopp

Detta avsnitt kompletteras i ett senare skede.

Kommentarer till stöd till samarbete

Bakgrund och förklaringar

Jordbruksverket föreslår en samsamarbetsåtgärd som ska komplettera andra stöd i den strategiska planen. För att inte uppfinna nya strukturer så föreslår vi att utgå från den tematiska strukturen på Jordbruksverkets förslag till kompetensutvecklingsstödet, som delas in i tre tematiska områden konkurrenskraft och djurvälstånd, miljö och klimat, samt livsmedel och besöksnäring. Vi har utifrån vår erfarenhet och branschkunskap identifierat ett antal mer konkreta behov för respektive temaområde som är relevanta för samsamarbeten.

Område 4: Övriga samsamarbeten

Behovet av område 4 uppstår utifrån skrivningen av regeringsuppdraget för att ta fram förslag på åtgärdstexter för kommande strategiska planen för CAP. Utifrån det finns det ett antal stöd som går till exempelvis investeringar på landsbygden och till kompetensutveckling. För att generera synergieffekter från dessa stöd och främja utvecklingen på en övergripande nivå i näringen (till skillnad på företagsnivå) är det möjligt att genomföra samsamarbeten inom exempelvis kommersiell service. Detta understryks av våra dialoger med Tillväxtverket som policyansvarig myndighet på generell landsbygdsutveckling.

Vår erfarenhet är dessutom att regeringen återkommer under programperiodens gång med olika typer av särskilda och riktade regeringsuppdrag inom olika tematiska områden. Genom att tillskapa område 4 kan vi redan nu förbereda en struktur som gör det möjligt att lägga till tematiska områden senare.

Trots detta föreslår vi inte att ha med ett område 4 utan istället fokusera på de tre temaområden som Jordbruksverket tidigare pekat ut som strategiskt viktiga områden för den framtida strategiska planen.

Stöd villkor och förenklingar

Samsamarbetsåtgärden kräver av naturliga skäl ett stödspecifikt villkor då det ska finnas ett samarbete mellan flera parter i grunden för att stödet till samsamarbetsprojekt ska vara aktuellt.

Förenkling uppnås i synnerhet genom att tillåta stöd i form av förenklade kostnadsalternativ som exempelvis klumpsummor, utöver de generella förenklade kostnadsalternativen. Strukturella förenklingar uppnås genom att dagens delåtgärder och fokusområden slås ihop till en (1) åtgärd i tre temaområden.

Vi har i åtgärdstexten preciserat utlysningssprocessen så att utlysningar kan riktas till en specifik målgrupp, som gör att antalet inte-relevanta ansökningar minskar och hela handläggnings- och prioriteringsprocessen för stödet kan effektiviseras.

Behov av en separat samarbetsåtgärd

På grund av att samarbetsåtgärden har ett liknande upplägg som kompetensutvecklingsstödet så ställs frågan om det överhuvudtaget finns ett behov av en särskild samarbetsåtgärd som inte omfattas av EIP eller Leader.

Grundläggande är att stöden till kompetensutveckling och samarbeten har två olika syften. Syftet med stödet till samarbete är främst utvecklingsarbete vars syfte inte är kompetensutveckling. I synnerhet möjliggörs stöd till klustersamverkan, nätverkande, produktutveckling, kvalitetssäkringsarbete, utvecklingsprojekt som inkluderar hela leveranskedjan, branschsamverkan och liknande utvecklingsprojekt på en övergripande bransch- eller näringsnivå.

Genom en samarbetsåtgärd tillkommer ytterligare ett antal budgetposter och för åtgärden relevanta indikatorer.

Vi ser att det finns starka anledningar till att ge stöd till samarbeten utöver de andra stöd för investeringar och projekt som finns i förslaget till kommande strategisk plan inom CAP:

- Kompetensutvecklingsstödet har fokus på att utveckla kunskap på företagsnivå där kompetensöverföring ska ske mellan akademisk, utbildande och rådgivande nivå till den enskilda producenten av mat, livsmedel och råvaror. Kompetensutvecklingsstödet tar alltså inte hänsyn till att utveckla branscherna och näringen på övergripande eller strukturell nivå. Utvecklingsprojekt på denna nivå är inte heller alltid beroende av kompetensöverföring som kompetensutvecklingsstödet syftar till. Genom samarbeten främjar vi branschgemensam utveckling och problemlösning.
- Samarbetsprojekt i den aktuella programperioden har handlat exempelvis om produktutveckling som sker mellan samarbetsparter som redan har olika kompetenser i sig där inte kompetensöverföring behövs och som varken är kompetensutveckling i bemärkelsen ”kurs, information eller rådgivning”. Andra exempel är stöd till nätverk eller utveckling av klustersamverkan, kvalitetshöjande processer för produkter (inte för enskilda producenter). Så har det exempelvis genomförts samarbetsprojekt för att höja kvaliteten av rapsolja (på branschnivå, alltså oavsett producent).
- Samarbetsåtgärden kan användas för att tillämpa förslag eller åtgärda behov som har kontrasterats i behovskartläggningar inom kompetensutvecklingsåtgärden. På så sätt kan myndigheterna använda stöden strategiskt för att komplettera varandra och skapa synergieffekter.
- Stödet till samarbete kan användas för att stödja praktiska försök, tester och utvärderingar samt stimulera till ökad samverkan om utvecklingsfrågor. I synnerhet inom animalieproduktionen finns behov av sådan verksamhet. Här kan samarbetsåtgärden fylla en lucka mellan det kunskapsframtagande som finansieras via forskningspengar och det kunskapsframtagande som de enskilda företagen finansierar själva.
- Jordbruksverket har ett mål för sitt eget näringsutvecklande arbete att rikta in sig på förutsättningsskapande insatser som kräver en viss flexibilitet under programperiodens gång och som inte nödvändigtvis direkt behöver rikta sig till själva företagen. Erfarenheten visar att branschorganisationer, regionala organisationer eller andra ”spridare” kan vara mer effektiva att använda sig av för att antingen nå företagen indirekt eller att utveckla strukturer och nödvändiga samarbeten i näringen. Detta blir

påtagligt framför allt i område 3 Livsmedel och besöksnäring, där företagarföreningar, Reko-ringar, destinationsorganisationer eller liknande står för en viktig del av utvecklingsarbetet och där samarbete med inköpare/uppköpare (restauranger) kan vara avgörande. Dessa täcks inte av den föreslagna målgruppen i kompetensutvecklingsåtgärden. Även dagens arbete som Landsbygdsnätverket gör inom projektet MATtanken täcks inte in av kompetensutvecklingsstödet, där samarbete med bland annat organisationen Sveriges konsumenter ligger till grund för att nå offentliga köpare och matproducenter i regioner och kommuner.

- Idag har Jordbruksverket även utlyst pengar för projekt i samband med regeringsuppdrag inom exempelvis måltidsexport och traditionell småskalig matkultur som inte heller faller inom kompetensutvecklingsstödet målgruppsbeskrivning. Denna typ av förutsättningsskapande arbete behöver vara möjligt även i framtiden. Ett exempel på det är att kunna stödja uppbyggnad av en databasinfrastruktur för svenskt lantbruk.
- Samverkan, nätverkande och samarbete har varit och är viktiga för att nå målen i livsmedelsstrategin. Ett exempel på det är projektet som Jordbruksverket genomför för att samordna de regionala livsmedelsstrategierna.
- Vår erfarenhet från dagens programperiod är att det finns en rad projekt som har sökts inom EIP, men som har fått avslag på grund av att dem har haft för låg innovationshöjd. I en europeisk jämförelse finansieras dock projekt som har en relativt lägre innovationshöjd än i Sverige, men som ändå utvecklar näring och bidrar till måluppfyllelse i CAP. För att dessa ”innovativa” samarbeten och initiativ inte ska gå förlorade är det angeläget att kunna finansiera dessa typer av projekt inom en samarbetsåtgärd som inte uttalat kräver en rätt så hög nivå av innovation.